

Aktivointipolitiikan mahdollisuudet

Kari Hämäläinen

VATT-päivä 2.10.2013

Mitä aktivointipolitiikka on?

- Mahdollisuuksia ja houkuttimia
 - Työnvälityksen palvelut
 - Aktiiviset työvoimapolitiittiset toimenpiteet
 - Työllistymisen rahalliset kannustimet
- Pakottamista ja vastikkeellistamista
 - Etuuden taso, kesto ja/tai saamisedot
 - Velvollisuus laatia työllistymissuunnitelma, ilmoittautua säännöllisesti, ottaa vastaan tarjottu työ tai aktivointitoimi
 - Määrälliset ja laadulliset velvoitteet työnhaulle
 - Velvoitteiden täyttämisen valvonta
 - Tottelemattomuudesta aiheutuvat sanktiot
 - Sosiaaliturvan ehdollistaminen aktivointitoimelle, kuntoutukselle tai jopa työvelvoitteelle (workfare)

Aktivointikäsitteet ovat heilahdelleet ajassa

- 1834 Poor Law Amendment Act (UK)

"It is only ... by making relief in all cases less agreeable than wages, that anything deserving the name of improvement can be hoped for"

- 1800-luvun loppu Bismarck

- Työläisille tarjottu sosiaaliturva on kilpailuetu suhteessa englantilaisiin
- Yhteiskuntarauha

- 1960-luku Pekka Kuusi

- Sosiaalipolitiikka on passiivisen väestön mobilisoija

- 2009 Sata-komitea

"Miten varmistetaan, että sosiaaliturva ei muodostu taakaksi, että ihmiset aidosti etsivät työtä eivätkä jää tarpeettomasti sosiaaliturvan varaan?"

Aktivointipolitiikan vaikutuksia

- Työvelvoitteen (workfare) tai aktivointijakson työllisyysvaikutukset syntyvät juuri ennen jakson alkamista
- Valvonnan ja ilmoittautumisvelvollisuuksien kiristäminen nopeuttaa työllistymistä
- Sanktiot edistävät työllistymistä? ... mutta kohdentuvat vaikeimmassa asemassa oleviin?
- Aktiiviset työvoimapolitiittiset toimenpiteet lukkiuttavat osallistumisaikana
- Toimenpiteiden itsenäiset vaikutukset osallistujien myöhempään työuraan vaimeita

Vastaus kysymykseen aktivointipolitiikan mahdollisuuksista

- *Sosiaaliturvaa **onnistuneesti** vastikkeellistamalla kyetään motivoimaan **osa** sosiaaliturvalla olevia henkilöitä työllistymään heikentämättä kaikkein vaikeimmassa tilanteessa olevien sosiaaliturvaa*

...

ja joillain työvoimapolitiittisilla toimilla kyetään auttamaan osaa työttömyyteen jäävistä

Aktivointipolitiikan kipupisteitä

- Aktivoinnin uhka voi motivoida vain helposti työllistyviä
 - Laaja rakennetyöttömyys vuonna 2010 käsitti 57 % työttömistä
 - Syksyllä 2008 työvoimatoimistot arvioivat 61 700 henkilöllä olevan työllistymisen esteitä (arvioinnin kohteena 72 000 asiakasta)
 - 23 % vajaakuntoisuus, 16 % päihdeongelma, 12 % mielenterveyden ongelma, 10 % motivaatio-ongelma

(Lähde: Pitkäaikaistyöttömyyden hoitamisesta työvoimavarojen turvaamiseen. Rakennetyöttömyyttä koskevat kehittämislinjaukset, TEM raportteja 13/2011)
- Vaikeasti työllistyvien palvelutarve tulee näkyväksi
- Millaista aktivointipolitiikka?
 - Missä vaiheessa työttömyyttä?
 - Keitä se koskee?
 - Miten kauan aktivointia jatketaan?
 - Syrjäyttämisaikutukset
- Työmarkkinatuen ja toimeentulotuen suhde
- Mihin aktivoitavat työllistyvät aktivoinnin jälkeen?

Saksassa toteutettiin aktivointiuudistus sekä matalan tuottavuuden työmarkkinat ... mitä tapahtui?

- Työllisyysaste: 68,4 % (2003) -> 76,7 % (2012)
 - Työllisten lukumäärä 38,92 milj. -> 41,62 milj.
- Työttömyysaste: 9,8 % -> 5,5 %
- Ja kolikon käänköpuolella
 - Osa-aikaisten osuus: 21,7 % -> 26,7 %
 - Osa-aikaisten lukumäärä: 8,45 milj. -> 11,11 milj.
 - Kahta työtä tekevät: 0,84 milj. -> 1,87 milj.
 - Työllisten köyhyysaste: 5 % -> 8 %

Lähteet: Bouvard, Rambert, Romanello, Studer (2013): How have the Hartz Reforms Shaped the German Labour Market, Tresor-Economics, No. 110 sekä Eurostat

Oliko Saksan ihmeen takana sittenkään kokonaisvaltainen aktivointi uudistus?

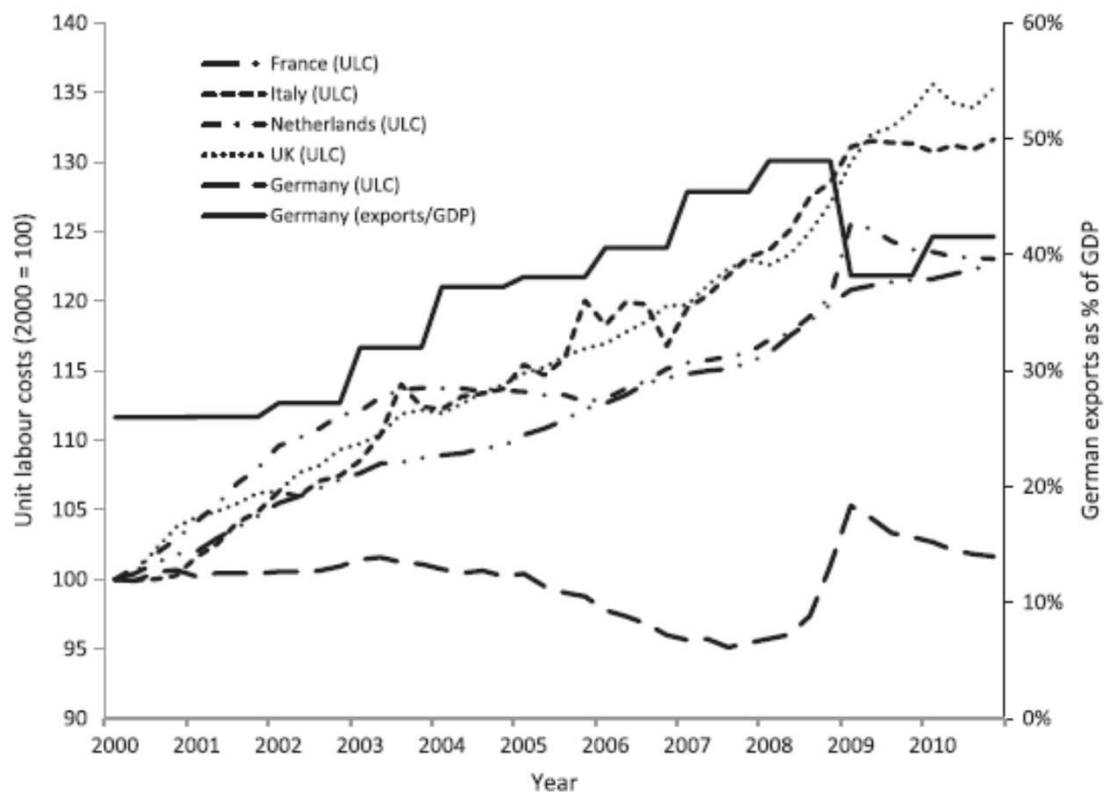

Figure 3: Unit labour costs (ULC) of major EU countries (left scale) and exports of Germany as a percentage of GDP (right scale), 2000–2011.

Source: For ULC, OECD; for exports, Statistisches Bundesamt.

Lähde: Akyol ym. (2013): Were the Hartz Reforms Responsible for the Improved Performance of the German Labour Market?, *Economic Affairs*, vol. 33

Joitain VATT:ssa tehtyä/tehtävää tutkimusta aktivointipolitiikan eri osista

- Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden vaikuttavuus
- Työnhakukoulutuksen vaikuttavuus
- Pitkäaikaistyöttömien aktivointi uudistuksen uhkavaikutukset
- Työttömyyseläkeputken muutosten vaikutukset
- Varhaiseläkereittien ikärajojen muutosten vaikutukset
- Paltamon Työtä Kaikille -kokeilun taloudelliset vaikutukset
- Nuorten yhteiskuntatakuun vaikutukset
- Nuorten työmarkkinatuen kiristämisten vaikutukset
- Matalapalkkatuen vaikutukset
- Työttömyysturvan eri osien muutosten vaikutukset
- Työttömyysturvan sanktioiden vaikutukset
- Maahanmuuttajien kotouttamissuunnitelmien vaikutukset

Esitelmä perustuu löyhästi seuraavaan julkaisuun:

Kari Hämäläinen (2013): Aktivointipolitiikan talouspoliittiset tavoitteet, tulokset ja merkitys yhteiskunnassa, teoksessa Karjalainen-Keskitalo (toim.) *Kaikki Työuralle*, Suomen yliopistopaino, Tampere